

Cumhurbaşkanını halka seçtirmek

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Kuşkusuz bu işlerin üstünde düşünenler bilir ama bir kez daha hatırlatmakta yarar

var: Anayasa'nın yalnızca birkaç maddesini değiştirmekle içinde bulunduğunuz sorunu aşamazsınız. O sorunların giderek daha büyümesine ve içinden çıkılmaz bir hale gelmesine yol açarsınız. Bu, şimdi üstünde konuşulan cumhurbaşkanlığı seçimine dönük Anayasa değişikliği için de hatta en çok onun için, geçerli olan bir husustur. Hele, meseleye cumhurbaşkanını halkın seçmesi gibi bir yaklaşımla bakılırsa iş büsbütün vahimleşir.

Gerçekten de öyle. Çünkü, bugünkü parlamentoda bu teklifi hazırlayanlar, yaptıklarının bir demokratlık olduğunu sanabilirler, ama atılan adım bir cehalete karşılık gelir.

Bir ülkede parlamenter rejim varsa, yasama, yargı ve yürütme birbirlerinden ayrılmışsa, cumhurbaşkanına bu çerçevede içinde bir görev tayin edilmişse, durup dururken, 'rejim'in başka hiçbir yanıyla ilgilenmeden sadece cumhurbaşkanını halkın seçmesini istemek başlı başına bir saçmalaktır. Çünkü, o koşullar altında, yürütmenin cumhurbaşkanıyla çatışması kaçınılmaz olacaktır. Cumhurbaşkanının icra yetkisinin kaynağı gündeme gelecektir.

Cumhurbaşkanının icrada bulunması halinde tarafsızlığı altından kalkılmaz bir meseleye dönüşecektir. Sorumsuz yetki ve icra olmayacağına göre cumhurbaşkanının yargılanmasındaki yöntem tartışılacaktır. Yasama süreci bir kördüğümüne dönüşecektir. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde adaylar partilerce desteklenecek, bu, seçim sonrası tarafsızlık sorununu ağırlaştıracaktır.

Bu açıdan bakınca, mutlaka her yanıyla değiştirilmesi gereken 1981 Anayasası'nın, niçin cumhurbaşkanının bir defaya mahsus seçilmesini kararlaştırdığı anlaşılıyor. Bu, iç tutarlılığına sahip bir yaklaşımdır. (Doğru ya da yanlış - o ayrı.) Çünkü, cumhurbaşkanı, mevcut anayasaya göre, icraya yetkili ve o itibarla da sorumlu değildir. Görevini, yalnız bir kez seçileceğini bilmenin yansızlığı ve 'fütursuzluğu' içinde yapacaktır. Oysa, iki defa seçilmesi durumunda yeniden seçilmek için çeşitli zorlamalara yönelecektir. (Nitekim, yeniden seçilmesi gündeme geldiğinden, Demirel, 'kıyak emeklilik' yasasını onaylamıştır.)

Şimdi burada duralım. Bütün bunların teker teker yandaş ve karşıt görüşleri olabilir. Cumhurbaşkanlığının bugünkü sınırlar içinde kalmasında sakıncalar bulunabilir. Bu sistemin değiştirilmesi istenebilir. Yarı başkanlık veya başkanlık sistemine geçilmesi savunulabilir. Onlar başka şeylerdir. Eğer 'rejim' bir bütün olarak değiştirilecekse, parlamenter yapı ve rejim bütünüyle başka bir noktaya kaydırılacaksa bunların hepsi mümkündür. Fakat, bunların hiçbirisi Anayasa'nın belli maddeleriyle oynamak suretiyle olmaz. Konuşulan, bir rejim sorunudur ve sistemin bütününe içerecek, kapsamlı bir dönüştürmeyi gereksinir. Bunu unutup yalnızca cumhurbaşkanını halk seçsin demek bir demokratlık değildir. Rejimi bugünkü sınırları içinde tutup, cumhurbaşkanını halkın seçmesi halinde yürütmenin güç kazanacağını, yasamanın hızlanacağını sanmak yanılıdır. Rejim başından sonuna kadar değişir, buna uygun öteki uyum süreçleri tamamlanır, ancak o zaman cumhurbaşkanını yarı başkanlık ya da başkanlık sisteminin gereğine uygun olarak halk seçer.

Aksi, mevcut parlamentonun yetkilerinden ve sorumluluklarından kurtulmak için bir bahane bulduğu ve işlevinin, varlık nedeninin ne olduğunu hiç mi hiç bilmediği anlamına gelir.